

הלבבות תלמוד תורה פֶּרֶק ב

א. מוֹשִׁיבִין מִלְמְדֵי תִינוּקוֹת בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וּבְכָל פֶּלֶךְ וּפֶלֶךְ. וְכָל עִיר שָׂאִין בָּהּ תִינוּקוֹת שְׁלֵבִית רֶבֶן מַחְרִימִין אֶת אֲנָשֵׁי הָעִיר, עַד שֶׁמוֹשִׁיבִין מִלְמַד תִינוּקוֹת; וְאִם לֹא הוֹשִׁיבוּ, מַחְרִיבִין אֶת הָעִיר: שָׂאִין הָעוֹלָם מִתְקִים, אֲלֵא בְּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁלִּתִינוּקוֹת שְׁלֵבִית רֶבֶן.

ב. מְכַנְיִסִין אֶת הַתִּינוּקוֹת לְהַתְלַמֵּד כֶּבֶן שֶׁשׁ כֶּבֶן שָׁבַע, לְפִי כּוֹחַ הַבֶּן וּבְנִיָּן גּוֹפּוֹ; וּפְחוֹת מִבֶּן שֶׁשׁ, אֵין מְכַנְיִסִין אוֹתוֹ. וּמִכָּה אוֹתָן הַמִּלְמֵד, לְהַטִּיל עָלֵיהֶן אֵימָה. וְאֵינוּ מִכָּה אוֹתָן מִכַּת אוֹיֵב, מוֹסֵר אֲכֹזְרִי; לְפִיכָךְ לֹא יָכָה אוֹתָן בְּשׁוֹטִים וְלֹא בְּמַקְלוֹת, אֲלֵא בְּרִצּוּעָה קֹטְנָה.

ג. וַיּוֹשֶׁב וּמִלְמְדֵן כָּל הַיּוֹם כָּלוּ, וּמִקְצַת מִן הַלַּיְלָה כְּדֵי לְחַנּוּכָן לְלַמֵּד בַּיּוֹם, וּבַלַּיְלָה. וְלֹא יִבְטְלוּ הַתִּינוּקוֹת כָּלָל, חוּץ מֵעֶרְבִי שְׁבָתוֹת וְעֶרְבֵי יָמִים טוֹבִים בְּסוֹף הַיּוֹם, וּבְיָמִים טוֹבִים; אֲבָל בְּשֶׁבֶת, אֵין קוֹרִין לְכַתְּחֵלָה, אֲבָל שׁוֹנִין לְרֹאשׁוֹן. וְאֵין מְבַטְלִין הַתִּינוּקוֹת, וְאִפְלוּ לְבָנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

ד. מִלְמֵד תִינוּקוֹת שֶׁהוּא מְנִיחַ אֶת הַתִּינוּקוֹת וַיּוֹצֵא, אוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מְלָאכָה אַחֲרַת עֲמָהֶן, אוֹ שֶׁהוּא מַתְרַשֵּׁל בְּתִלְמוּדָן הָרִי הוּא בְּכָלֵל "אֲרוּר, עֲשֵׂה מְלָאכַת ה' רַמְיָה" (ירמיהו מח, י). לְפִיכָךְ אֵין רָאוּי לְהוֹשִׁיב מִלְמֵד אֲלֵא בַּעַל יָרָאָה, מְהִיר לְקִרְוֹת וּלְדַקְדָּק. וּמִי שָׂאִין לוֹ אִשָּׁה לֹא יִלְמַד תִּינוּקוֹת, מִפְּנֵי אֲמוּתִיָּהֶן שֶׁהֵן בָּאִין אֲצֵל בְּנֵיהֶן; וְכֵן הָאִשָּׁה לֹא תִלְמַד תִּינוּקוֹת, מִפְּנֵי אֲבוּתִיָּהֶן שֶׁהֵן בָּאִין אֲצֵל הַבָּנִים.

ה. עֲשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה תִינוּקוֹת, לְמִדִּים אֲצֵל מִלְמֵד אֶחָד. הָיוּ יָתֵר עַל חֲמִשָּׁה וְעֲשָׂרִים עַד אַרְבָּעִים, מוֹשִׁיבִין עִמּוֹ אַחֵר לְסִיעוֹ בְּתִלְמוּדָן; הָיוּ יָתֵר עַל אַרְבָּעִים, מַעֲמִידִין לָהֶם שְׁנֵי מִלְמְדֵי תִינוּקוֹת.

ו. מוֹלִיכִין אֶת הַקֶּטָן מִמִּלְמֵד לְמִלְמֵד אַחֵר שֶׁהוּא מְהִיר מִמֶּנּוּ, בֵּין בְּמִקְרָא בֵּין בְּדַקְדּוּק. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן בָּעִיר אַחַת, וְלֹא הָיָה הַנֶּהָר מִפְּסִיק בִּינֵיהֶן; אֲבָל מֵעִיר לָעִיר, אוֹ מִצַּד נֶהָר לְצַדוֹ אִפְלוּ בְּאוֹתָהּ הָעִיר אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַקֶּטָן, אֲלֵא אִם כֵּן הָיָה בְּנִין בָּרִיא עַל גְּבִי הַנֶּהָר, בְּנִין שָׂאִינוּ רָאוּי לְפַל בְּמַהֲרָה.

ז. אֶחָד מִבְּנֵי מְבוּי שֶׁבֶקֶשׁ לְהַעֲשׂוֹת מִלְמֵד, אִפְלוּ אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲצָר אֵין יְכוּלִין שְׁכַנּוּ לְמַחוֹת בֵּידוֹ. וְכֵן מִלְמֵד תִינוּקוֹת שֶׁבֶא חֲבֵרוֹ וּפֶתַח בֵּית לְלַמֵּד תִינוּקוֹת בְּצַדוֹ כְּדֵי שְׁיִבּוֹאוֹ תִינוּקוֹת אַחֲרֵים לוֹ, אוֹ כְּדֵי שְׁיִבּוֹאוֹ מִתִּינוּקוֹת שְׁלִזָּה אֲצֵל זֶה אֵינוּ יְכוּל לְמַחוֹת בֵּידוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "ה' חִפֵּץ, לְמַעַן צִדְקוֹ; יַגְדִּיל תּוֹרָה, וַיֹּאדִיר" (ישעיהו מב, כא).